

Europese Conferentie ICBP, Radolfzell, 5-10 april 1976

J. Wattel

Inleiding

Van 5 tot 10 april 1976 werd in het Zuidduitse stadje Radolfzell de elfde conferentie van de Europese sectie van de International Council for Bird Preservation (ICBP) gehouden. De conferenties van de Europese sectie vinden om de 4 jaar plaats, afwisselend met eveneens om de 4 jaar gehouden wereldconferenties. De laatste Europese conferentie vond plaats in Roemenië, de laatste wereldconferentie in 1974 in Australië. Op deze conferenties worden algemene vogelbeschermingsproblemen besproken. Ervaringen worden uitgewisseld en de deelnemers gaan na welke bedreigingen een internationale aanpak vereisen. Aan het slot van de conferentie worden aanbevelingen aan regeringen en nationale natuurbeschermingsorganisaties neergelegd in resoluties.

Op de conferentie in Radolfzell waren afgevaardigingen van 14 nationale secties aanwezig: België, Cyprus, Denemarken, Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië, Italië, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Zweden en Zwitserland. Helaas hadden alle Oost-Europese landen verstek laten gaan, mogelijk omdat de vergadering pas laat was aangekondigd en de tijd van voorbereiding te kort was. De volgende internationale organisaties waren aanwezig: International Waterfowl Research Bureau (IWRB). International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), International Council for Wildlife and Game Preservation (vroeger Internationale Jachtraad), International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey en het Wereld Natuur Fonds.

Op de vergadering kwam een grote verscheidenheid van onderwerpen ter sprake, die geordend zouden kunnen worden in 4 groepen: Verontreiniging van het milieu, bedreigde habitats, jacht en vogelvangst, handel in wilde vogels. De nationale secties gaven elk een kort verslag van belangrijke ontwikkelingen op het gebied van de vogelbescherming in het eigen land.

De verontreiniging van het milieu.

Dat persistente bestrijdingsmiddelen de wilde fauna bedreigen is nu wel algemeen bekend. Aan dit probleem werd daarom weinig aandacht besteed. Verscheidene landen rapporteerden een verbetering van de situatie na een verbod op het gebruik van DDT.

Vanuit Zweden werd de aandacht gevestigd op een betrekkelijk nieuw probleem, de verzuring van oligotrophe meren door uit de atmosfeer neerslaand zwavelzuur. Dit zwavelzuur wordt gevormd uit SO_4 , dat vrijkomt bij verbranding van kolen en olie. Eutrophe wateren zijn zodanig gebufferd, dat de zuurgraad door deze zwavelzuurneerslag niet verandert, maar oligotrophe meren kunnen er geheel door verzuren. Men schat dat in Zweden reeds 1000 meren zijn aangetast. Het zwavelzuur is maar ten dele uit Zweden zelf afkomstig; de rest wordt met luchtstromingen uit West Europa aangevoerd.

Veel aandacht kreeg het probleem van verontreiniging van de zee met olie. Deze heeft vaak ernstige gevolgen voor zeevogels. Een kleine lozing in een vogelrijk gebied kan een grote sterfte veroorzaken. Nog in het voorjaar van 1976 werden 35.000 à 50.000 IJseenden in de Oostzee het slachtoffer. De bestrijding van opzettelijke lozing wordt bemoeilijkt door de ingewikkeldheid van het internationale recht. In 1954 is een conventie tegen de olieverontreiniging tot stand gekomen. De elsen daarvan gaan lang niet ver genoeg. De conventie is geamendeerd in 1969, maar de landen die partij zijn in de conventie van 1954 zijn zeer traag met ratificeren van de strengere regels van de amendementen. Nederland heeft deze wel geratificeerd, maar ze zijn nog niet bindend. Een nieuwe conventie tegen verontreiniging van de zee is in 1973 opgesteld. Het kan nog vele jaren duren voor deze van kracht wordt. Het probleem heeft een geheel nieuwe dimensie gekregen door de explosieve groei van oliewinning in volle zee. Als de landen van waaruit deze oliewinning wordt bedreven strenge regels hanteren, kan de vervuiling onder normale omstandigheden vrij beperkt blijven. Maar niet overal bestaan strenge regels en waar ze bestaan is er soms weinig controle op de toepassing. Veiligheidsmaatregelen werken kostenverhogend en dat is een belemmering voor een stringente toepassing. De technologische kennis om rampen te bestrijden is vaak wel aanwezig. Iets anders is of ze ook werkelijk zal worden gebruikt. Thans wordt oliewinning overwogen tot aan de uiterste grenzen van het technisch mogelijke, bv. op de bodem van

diepe zeeën, op of onder het ijs van de poolzee. Men denkt aan onderzeese boorstations en onderzeetankers. Onder zulke veeleisende condities kan de kleinste menselijke fout zeer ernstige gevolgen hebben. Besloten werd een werkgroep van ICBP te belasten met studie van de nieuwste ontwikkelingen op dit gebied. Alleen zo kan voorkomen worden, dat de vogelbescherming steeds met flinke vertraging achter de feiten aanloopt.

Bedreigde habitats.

In Europa zijn waterrijke gebieden (wetlands) het meest bedreigd. Moerassen worden drooggelegd, kustgebieden volgeplant met industrie, door de uitvoering van kustverdedigingswerken gaan waardevolle wadden en kwelders verloren. Bovendien oefenen meren en zee kust een grote aantrekkingskracht uit op de recreatie. De dierenwereld van het natte milieu is gevoelig voor de veranderingen die al deze ontwikkelingen meebrengen. Behoud van wetlands heeft daarom hoge prioriteit voor de internationale natuurbescherming.

Mede door de onvermoeibare inspanningen van het IWRB is na 10 jaar onderhandeling in 1971 te Ramsar, Iran, de Convention on Wetlands of International Importance tot stand gekomen. Deze conventie is de eerste internationale overeenkomst waarbij regeringen zich verplichten aan een deel van hun grondgebied een bepaalde bestemming, in dit geval beschermd natuurgebied, te geven. Elk land dat de conventie ratificeert moet daarbij een lijst inleveren van wetlands die zullen worden beschermd. Op 21 december 1975 is de conventie van kracht geworden, 4 maanden nadat het zevende land had geratificeerd. De vertegenwoordiger van het IWRB deelde op de conferentie mee dat toen al 12 landen hadden geratificeerd en dat 2.500.000 ha wetlands op de lijst van beschermde gebieden waren geplaatst. In Nederland zijn de voorbereidingen voor ratificering in een vergevorderd stadium.

Enkele belangrijke wetlands werden kort besproken. Een gemengd Deens-Duits-Nederlandse commissie van deskundigen heeft in november 1975 vergaderd over de toekomst van het Waddengebied. In de conclusies van deze bijeenkomst werd aan de betrokken regeringen aanbevolen de Waddenzee als één integraal natuurgebied te beheren. Sedert november zijn in alle drie de landen weer plannen ontwikkeld waarbij stukken wad ten offer vallen aan dijkverzwaringen. Voor Nederland betreft dit het door de provincie Friesland verkozen traject D in Ferwerderadeel. Een resolutie werd aangenomen waarin tegen deze plannen met klem wordt geprotesteerd. De Nederlandse delegatie deed ook enkele mededelingen over de Oosterschelde. De Europese sectie had zich in 1972 reeds uitgesproken voor het behoud van het getij in deze zeearm.

Over enkele andere gebieden werden goede berichten ontvangen. De nieuwe luchthaven van Kopenhagen zal niet op het eilandje Saltholm worden aangelegd. De plannen om een brug over de Neusiedlersee te bouwen zijn van de baan. De delta van de Rijn in de Bodensee is sinds drie weken tot beschermd gebied verklaard. De situatie in het Camargue-reservaat is zoveel verbeterd dat over toekenning van het Europees diploma wordt gedacht. Griekenland heeft het Griekse deel van de Evros-Meric-delta op de lijst voor de wetlands conventie

In het voorjaar 1976 werden in de Oostzee nog 35.000 à 50.000 IJseenden het slachtoffer van verontreiniging van de zee met olie.

IJseenden ♂♂, Veerse Meer, 20 februari 1971.

Foto: L. Wens & L. de Blèvre

geplaatst en de plannen tot droogmaking in de ijskast gezet. Er was een schriftelijk rapport van de Roemeense sectie dat de jacht in de Donau-delta sedert vier jaar verboden is. Het IWRB is er overigens niet gerust op, dat toerisme en landbouw toch niet een verdere bedreiging vormen.

Jacht en vogelvangst.

Bij de bespreking van deze punten was de aandacht natuurlijk vooral gericht op de Zuideuropese landen. Hier is de jacht gebrekkig of niet gereguleerd. De sectie van Cyprus meldde dat daar nog jaarlijks \pm 2.000.000 lijsterachtigen worden geschoten. Niemand is in staat de bestaande bepalingen te controleren omdat niemand de vogels kent. De eerste stap in de goede richting moet de uitgave van een eenvoudig determinatieboekje zijn. Daarmee kan de politie geholpen worden om overtredingen van de wetten vast te stellen. Onderwijzers zouden het kunnen gebruiken om de jongere generatie enig begrip voor de natuur bij te brengen. Verscheidene secties en ook het Wereld Natuur Fonds beloofden hulp bij het maken van zo'n boekje.

De sectie van Malta rapporteerde, dat daar nog helemaal geen gesloten jachtijd bestaat. De eerste taak van de natuurbescherming is de beïnvloeding van de publieke opinie. De afgelopen twee jaar is een intensieve campagne gevoerd met als eerste resultaat, dat drie gebieden aangewezen zijn waarin niet meer mag worden geschoten. Een van deze is het belangrijkste rustpunt voor roofvogels gedurende de trektijd, zodat de slachting in de toekomst minder groot zal zijn. Verder werd in maart 1976 de invoer van mistnetten voor de vogelvangst verboden. Alle roofvogels mogen buiten de beschermde zones nog geschoten worden, maar er is hoop dat de regering ook hiertegen een verbod zal uitvaardigen als de natuurbeschermingsverenigingen erin slagen hun stem te versterken. In Frankrijk en Italië zijn nieuwe jachtwetten in voorbereiding. De Italiaanse betekenen wel een verbetering t.o.v. de bestaande situatie maar nog veel te veel soorten worden als jachtwild beschouwd en het jachtseizoen is veel te lang. Ook in Frankrijk is het nog niet zeker of de bepleite sluiting van de jacht op 15 februari in de wet zal worden opgenomen. In een resolutie werd daarop nog eens aangedrongen. In enkele andere landen komt nog voorjaarsjacht op baltsende Houtsnippen voor, o.a. in sommige Duitse deelstaten. In Denemarken is deze catastrophale vorm van overbejaging sinds kort verboden.

De Nederlandse sectie stelde een resolutie voor, waarin het bijhouden van jachtstatistieken wordt aanbevolen terwille van een goed natuurbeheer. Deze zijn bv. in Denemarken van groot belang in de discussie over toelaatbare jachtdruk. In Nederland bestaan nauwelijks cijfers over de jacht, evenmin als in Frankrijk en Italië. De Franse sectie meende dat die ook nooit te krijgen zullen zijn, maar vanuit het IWRB werd opgemerkt dat een steekproefsgewijs onderzoek een duidelijk inzicht kan verschaffen. De uit steekproeven berekende totalen voor waterwild zijn voor Frankrijk zeer groot; niemand durfde nog harde getallen te noemen. Jagers en vogelbeschermers staan in veel landen nog op zeer gespannen voet met elkaar. In de resolutie wordt uitgesproken dat beide groepen belang hebben bij het voortbestaan van de wilde fauna. Op grond daarvan zou een betere verstandhouding moeten worden bevorderd.

De Britse, Nederlandse en Belgische secties deelden mee, dat in deze landen wordt gewerkt aan een Europees Comité tegen de trekvogelmoord in de Middellandsezeelanden. Dit comité zal werken onder auspiciën van de Europese sectie van ICBP, maar een grote mate van zelfstandigheid hebben. Wereld Natuur Fonds en Internationale Jachtraad willen het comité steunen. Het beïnvloeden van de publieke opinie is voorlopig het belangrijkste doel. Er wordt nauw samengewerkt met de vogelbeschermingsorganisaties in de betrokken landen.

Handel in wilde vogels.

De toestanden bij de vogelvangst in Zuideuropese landen wekken terecht vaak grote verontwaardiging in Noord-Europa. Een aantal welvarende landen accepteert dergelijke toestanden zonder nadenken als het gaat om tropische landen waar volière-vogels worden gevangen. De Conventie van Washington inzake de internationale handel in bedreigde diersoorten richt zich slechts op een deel van het probleem. Behalve zeldzame en bedreigde dieren worden namelijk ook veel soorten gevangen, die het vervoer slecht overleven en als volièrevogel vrijwel ongeschikt zijn. Op basis van het rapport 'All Heaven in a Rage', waarin het resultaat van twee jaar onderzoek door de RSPB is vervat, wordt het aantal ten behoeve van Europese liefhebbers gevangen vogels op minstens 7 miljoen geschat, waarvan de helft reeds voor het bereiken van de uiteindelijke bestemming doodgaat. De conferentie nam een resolutie aan waarin wordt aangedrongen op spoedige ratificering van de Conventie van

Washington. De EEG wil als geheel ratificeren, maar dat levert naast voordelen ook weer ernstige vertraging op, omdat in alle 9 landen de nationale wetgeving moet worden aangepast. Verder worden onder andere de volgende maatregelen aanbevolen: Het toepassen van de strengste bepalingen van de Conventie van Washington op alle in het Red Data Book van IUCN genoemde soorten; een verbod op handel en in gevangenschap houden van roofvogels en uilen; importbeperkingen voor vogels die onder grote sterfte tijdens het vervoer lijden; het bijhouden van statistische gegevens over de invoer van vogels; onderzoek in de herkomstgebieden en bevordering van het kweken van populaire volièrevogels in gevangenschap.

Slotopmerkingen.

Conferenties als deze zijn een momentopname uit de ontwikkeling van de vogelbescherming in Europa. Veel thema's keren telkens weer terug. Soms blijkt er vooruitgang te zijn geboekt, de directe vernietiging van vogels wordt bijvoorbeeld steeds verder teruggedrongen. Verdere aantasting van het milieu is met steeds meer mensen die steeds meer eisen stellen hoogstens te vertragen en te kanaliseren. Samenwerking op Europees niveau wordt daarmee steeds belangrijker, vooral nu ook op economisch en politiek gebied de Europese samenwerking groeit. Het besprokene zal in elk land verder moeten worden uitgewerkt. Ook de Nederlandse sectie heeft het nodige huiswerk meegebracht, dat in de komende jaren moet worden gemaakt.

● Dr. J. Wattel, Instituut voor Taxonomische Zoölogie der Universiteit van Amsterdam, Zoölogisch Museum, Plantage Middenlaan 53, Amsterdam.

Vogels ook hier vogelvrij

Volgens een bericht van Huib Goudriaan in 'Trouw' van 14 mei 1976 worden er in de Markthal van Barneveld nog regelmatig Vinken, Sijzen, Kneuen en Putters verhandeld. Maar ook dode, nog te prepareren stootvogels en uilen, blijken er grif van de hand te gaan.

Afgedankte postduiven en beschermde Turkse Tortels worden verkocht en gaan naar Frankrijk om daar als 'kleiduiden' te worden afgeschoten. Voor een paartje Kneuen wordt f 15,— gevraagd, voor één Putter f 25,— en f 60,— voor een Goudvink. Met slagnetten, meestal voorzien van Inloopkooien waarin lokvogels zitten, worden de vogels meestal gevangen. Ook worden lijmstokken gebruikt. De schrijver wijst er nog eens op dat zeven inheemse vogelsoorten te weten Putter, Kneue, Groenling, Merel, Vink, Sijz en Geelgors in de volière gehouden mogen worden, maar dat de Vogelwet 1936 het vangen en vervoeren van deze soorten niet toestaat.

Naar schatting worden jaarlijks 300.000 stuks waterwild, voornamelijk Meerkoeten, naar Frankrijk en Italië uitgevoerd om daar als levende schietschijf te dienen voor jagers die hun eigen streek al leeggeschoten hebben. Vanuit Friesland worden Goudplevieren uitgevoerd naar Engeland voor de consumptie.

Er schijnt een groeiende handel in kooivogels en dode stootvogels te zijn ontstaan, schrijft Huib Goudriaan verder. Het groeiende aantal vangers schijnt uit werklozen te bestaan, die naar bezigheden en bijverdiensten zoeken.

Dit artikel heeft veel stof doen opwaaien en er toe geleid dat de Tweede Kamerleden Imkamp en Beekmans hierover vijf schriftelijke vragen hebben ingediend.

Meer winterwaarnemingen van Grote Sterns in Brouwerhavense Gat

Winter 1975-1976 was de vierde winter in successie dat in het Brouwerhavense Gat Grote Sterns verbleven. Evenals in 1974-1975 duidden aantallen en waarnemingspatroon op overwinteren. Het aantal nam bovendien weer wat toe, hetgeen zou kunnen betekenen dat de Grote Stern als wintervogel, in het Brouwerhavense Gat vastere voet gaat krijgen. Zover de auteur bekend, concentreerden de waarnemingen zich weer rond de plaats waar de Brouwerdam de oever van Schouwen bereikt. Te verwachten was echter dat ook vanaf andere plaatsen langs onze kust winterwaarnemingen zouden gaan komen, hetgeen in 1975-1976 inderdaad gebeurde (Het Vogeljaar 24: 56).

De volgende waarnemingen werden gedaan:

- 8-11-1975 : 3 ex. (Ouweneel, L. Preesman)
- 27-12-1975 : 1 ex. (A. v.d. Meyden, Ouweneel, Preesman)
- 2- 1-1976 : 2 ex. (Regeer, Ros, de Raad)
- 4- 1-1976 : 5 ex. (E. Ouweneel-van Maurik, Ouweneel)
- 10- 1-1976 : 3 ex. (H. F. v.d. Lee, Ouweneel, Preesman)
- 18- 1-1976 : 1 ex. (Bult, de Raad)
- 11- 2-1976 : 7-8 ex. (Los, Preesman)
- 14- 2-1976 : 2-4 ex. (N. Marra, Ouweneel)
- 5- 3-1976 : 2 ex. (W. Mulié)

Uit de vorstperiode gedurende de laatste week van januari, eerste week februari 1976 werden althans aan de auteur geen waarnemingen bekend. Als de sterns gedurende die periode al zijn weggetrokken, is dat toch niet ver geweest. Bovendien zijn de vogels deze koudeperiode ogenschijnlijk probleemloos doorgekomen.

● G. L. Ouweneel, Kilstraat 22, Maasdam.